

RESTAURATIE SINT-PIETER OIRSCHOT 2009-2011

NUMMER 3, JUNI 2010

BIJNA HALVERWEGE ...

De restauratie van de Sint-Pieter in Oirschot is in maart 2009 begonnen en duurt nog zeker tot eind volgend jaar. In deze derde Restauratiekrant laten we zien hoe ver we gevorderd zijn en wat er hoog boven u allemaal gebeurt. Uiteraard vindt u in deze krant prachtige foto's van de restauratie en sfeerbeelden naar de markt en omgeving.

Op zaterdag 11 september vindt de slotmanifestatie plaats van de actie 'Oirschot Omarmt'. Deze actie is bedoeld om de laatste centen voor de restauratie bijeen te krijgen. Iedereen is op 11 september 's middags en 's avonds welkom in de tuin van de pastorie aan de Nieuwstraat. Wilt u ook een actie opzetten of een dienst aanbieden voor de veiling? Kijk dan op pagina 9.

OOK VEREERWIGD WORDEN OP DE SINT-PIETER?
STEUN DE ACTIE OIRSCHOT OMARMT

Bezoek ook onze websites : www.sintpieteroirschot.nl en www.petrusparochie.nl

FOTO: JAMES VAN LEUVEN

EDIAT
INTERMEDIAGROEP

Uitgave: Ediat Intermediagroep • Dr. Holtroplan 40 • 5652 XR Eindhoven • Tel.: 040 2380830 • Fax: 040 2380831 • eindhoven@ediat.nl • www.ediat.nl

INHOUD

1. Bijna halverwege ...
3. Hoe staat de restauratie ervoor?
5. Van een leien (kerk)dakje
5. Het leidekkersvak
7. Het geheim van de Oirschotse smid
9. Daverende slotactie 'Oirschot Omarmt'
9. Leienactie en eigen acties
9. Pieterdag op 11 september
11. Uilenkast en vleermuizen
11. Beschadiging wijzerplaten
11. Winnaars Rabobank beklimmen toren
11. Colofon

HOE STAAT DE RESTAURATIE ERVOOR?

Door de strenge winter lag de restauratie maar liefst zestien weken stil. Dat is extreem lang. Toch was het niet helemaal stil rondom de kerk. Ondanks de soms extreme kou ging de 'Oirschotse Specht' in zijn thermische kleding dapper door met het uitslijpen van de voegen. En heeft u het op Koninginnedag al gezien: de Nederlandse vlag kan weer zonder enig gevaar gehesen worden! Jammer genoeg moeten we de wijzerplaten opnieuw missen; hierover leest u op pagina 11 meer.

De lange winter was een flinke tegenvaller. Zestien weken lang kon er niet gevoegd worden aan de toren. Bovendien waren de steengroeven in Duitsland lange tijd gesloten, waardoor het tufsteen niet verwerkt en geleverd kon worden. Wel konden de werkzaamheden aan lei- en loodwerk en het uitslijpen van voegen met enige onderbrekingen doorgaan. De planning is nu aangepast om de einddatum 31 december 2011 te kunnen halen, maar dan moet er niet nóg eens zo'n strenge winter komen.

VIERINGTORENTJE

Ondanks de kou is op 30 maart het vieringtorentje opgeleverd. De steigers zijn afgebroken en iedereen is erg tevreden over het bereikte resultaat en de kwaliteit van het werk. Het houtwerk is hersteld en het leien dakje en de loden bekleding van het houtwerk zijn vernieuwd. Het klokje van de vieringtoren heeft nu een motortje gekregen, zodat het luiden – bij dopen – gemakkelijker kan. De restauratie van dit torentje is financieel mogelijk gemaakt door de stichting De Mug van Heijningen. Twee bestuursleden van deze stichting, Theo Bongenaar en Frans Termeer, kregen daarom de eer om samen met uitvoerder Ben van de Loop het haantje weer terug te plaatsen. In de vorige restauratiekrant (nummer 2, december 2009) zijn de restauratiewerkzaamheden aan het vieringtorentje uitgebreid beschreven.

WAT NU?

De restaurateurs werken verder aan de restauratie van de kerk. Onderdelen als de boven- en onderkant van kozijnen en dakkapellen zijn onderhoudsvrij gemaakt om de kosten in de toekomst te beperken. En zo zijn er nog veel meer kleine zaken waar op gelet wordt die tezamen toch buitengewoon belangrijk zijn om het onderhoud in de toekomst te beperken. De ijzeren beugels van de vergaarbakken van het hemelwater bijvoorbeeld worden vervangen door beugels die niet kunnen roesten.

Al het houtwerk van de dakkapellen en de deuren krijgt een verfbeurt. Een klassiek rode kleur zorgt voor een vriendelijke uitstraling.

VOORUITBLIK

Als alles goed gaat, zakken de steigers aan de toren rond de bouwvak tot 'steigerslag 13'. Dat is een hoogte van ongeveer 26 meter. In november hopen we dat de toren weer helemaal pico bello is. Zodra het voorste deel van de kerk aan de kant van het gemeentehuis klaar is, gaat de restauratie van het linkergedeelte van de kerk aan de marktkant van start. Dat gedeelte zal rond november klaar zijn en dat zou betekenen dat we dit jaar fase I t/m IV helemaal kunnen afronden. Volgend jaar zijn fase V t/m VII aan de beurt: dat zijn de gedeeltes vanaf de dwarsbeuken van de kerk richting De Beurs.

VAN EEN LEIEN DAKJE

Leisteen is een bijzonder natuurproduct. Door het duurzame karakter van het gesteente is het goed te gebruiken voor veel verschillende toepassingen. Het wordt vaak gebruikt als dakdekking, met name bij kerken. Ook de Sint-Pieter in Oirschot krijgt met de restauratie een nieuw leien dak.

WAAR KOMT LEISTEEN VANDAAN?

Hitte en hoge druk hebben fijne klei in de loop van miljoenen jaren omgevormd tot leisteen. Dit gesteente werd en wordt uit groeven en mijnen gehaald. De leien die het dak van de kerk in Oirschot gaan sieren, komen uit de Penrhyn groeve in Wales. Hier komt de beste leisteen ter wereld vandaan. Een delegatie van bedrijven en personen die betrokken zijn bij de restauratie van de kerk in Oirschot, bezocht in maart 2010 de groeve in Wales om het gesteente met eigen ogen te zien.

LANGE WEG

Vanuit de groeve heeft het gesteente nog een lange weg te gaan voordat het op het dak ligt. Hoewel het maken van leien gedeeltelijk door machines is overgenomen, is het nog steeds een arbeidsintensief proces waar veel vakmanschap bij komt kijken. Eerst wordt de leisteen in blokken uit de groeven gehaald. Deze blokken worden vervolgens in kleinere stukken gezaagd, met de hand gespleten en op maat gemaakt. Daarna krijgen de leien nog een waterrand. Uiteindelijk is van het ruwe materiaal 94% afval en slechts 6% is geschikt als dakdekking.

EEN FRANSE STREEK

Leien zijn niet goedkoop. Ze moeten dus lang meegaan zonder dat grote reparaties nodig zijn. Zeker in het Nederlandse klimaat is een goede kwaliteit noodzakelijk. Daarom vinden meerdere kwaliteitscontroles en een keuring plaats. Het oude dak van de kerk is ongeveer zestig jaar oud. Dat is eigenlijk veel te kort voor een kwalitatief goed dak. De oorzaak hiervan is dat het kerkbestuur na de Tweede Wereldoorlog leien uit de Anjou geleverd kreeg, terwijl er kwaliteitsleien uit Angers besteld waren! Het nieuwe Penrhyn leien dak moeten minstens tachtig, zo niet honderd jaar kunnen blijven liggen.

HET LEIDERSVAK

Ferdy Bogaerts is directeur van leiders- en loodgietersbedrijf F. Bogaerts BV uit Ravenstein. Zijn opa richtte het bedrijf op, zijn vader is in 1953 gestart, samen met zijn broer. Sinds 1986 zwaait Ferdy zelf de scepter samen met veertien leiders en loodgieters. Vijf medewerkers van het bedrijf werken aan de restauratie van de Sint-Pieter.

HOE LEER JE HET LEIDERSVAK?

“Vroeger leerde je het vak echt in de praktijk. Vaak ging dat van vader op zoon. Tegenwoordig zijn er opleidingen die leren en werken combineren. Daardoor kunnen leerlingen tegelijkertijd theoretische kennis en praktijkervaring opdoen. Bij ons bedrijf zijn momenteel een paar jongens werkzaam die een werk-leertraject volgen. We moeten toch aan de toekomst denken en de vergrijzing tegengaan.”

WAT IS HET MOOISTE AAN HET VAK?

“Om het resultaat te zien. Als je naar huis gaat en je ziet zo'n mooi leien dak, dat is fantastisch. Je hebt heel veel eer van je werk. En ik vind het ook mooi dat ook volgende generaties van ons werk kunnen genieten. Doordat we steeds op een andere locatie aan verschillende gebouwen werken is het erg afwisselend. Het is elke keer weer een nieuwe uitdaging omdat elk dak uniek is.”

WAT VIND JE ZO BIJZONDER AAN DIT PROJECT?

“Meestal wordt de restauratie van een kerk in fases uitgevoerd. Bij deze kerk gaat het om een totaalrestauratie. Daardoor is het een hele grote klus. Verder is de vieringtoren een speciaal onderdeel. Dit torentje heeft de vorm van een ui, dat zie je niet zo vaak. Eigenlijk komen bij dit project alle facetten van het leidersvak aan de orde.”

Wist u dat ...

- ... er 2800 m2 lei op de kerk komt te liggen?
- ... daar maar liefst 126.000 leien voor nodig zijn?
- ... plus 148 roestvrij stalen veiligheidshaken
- ... er 2950 kilo lood gebruikt is voor de vieringtoren?

HET GEHEIM VAN DE OIRSCHOTSE SMID

Sjef Vingerhoeds verrichtte in het verleden al meerdere malen werkzaamheden in en rondom de kerk in Oirschot. Nu verzorgt hij het metaalwerk tijdens de restauratie. Dat hij hier aan mee mag werken vindt hij heel bijzonder. "Ik had echt niet verwacht dat ik kans maakte."

EEN UITDAGING

Het begint met een aantal verroeste muurplaten die de toren bij elkaar moeten houden. Om deze te restaureren moeten ze eerst losgemaakt worden. Dat blijkt makkelijker gezegd dan gedaan. Op voorspraak van het kerkbestuur wordt Sjef Vingerhoeds door Bouwbedrijf Van Dinther gevraagd of hij hier eens naar wil kijken. Hij gaat de uitdaging aan en met zijn ervaring en de juiste spullen heeft hij de plaat binnen de kortste keren los. Op de vraag hoe hij dit voor elkaar krijgt, antwoordt de welbespraakte Sjef: "Dat is nou het geheim van de smid."

ENORME KLUS

Dan komt er nog een gigantisch probleem om de hoek kijken. De grote muurankers, die de muren van de toren bijeen moeten houden, zijn ook verroest en in zeer slechte staat. Kan hij deze ook loskrijgen en restaureren? Vierentwintig muurankers die elk meer dan veertig kilo per stuk wegen en ook nog eens vierentwintig muurplaten van meer dan twintig kilo.

"Ik wist zelf niet of het wel zou lukken. De muurankers waren in hele slechte staat. Hiervoor was een hele andere aanpak nodig. Ik had gas- en zuurstofflessen en speciale snijbranders nodig en moest speciale sleutels laten maken."

Zijn schetsen op papier blijken overtuigend genoeg, want een paar dagen later krijgt hij te horen dat hij de opdracht mag uitvoeren. Uiteraard klaren Sjef en zijn medewerker Mitch de hele klus natuurlijk niet alleen; ook andere bedrijven leveren een bijdrage aan het behandelen en herstellen van het materiaal.

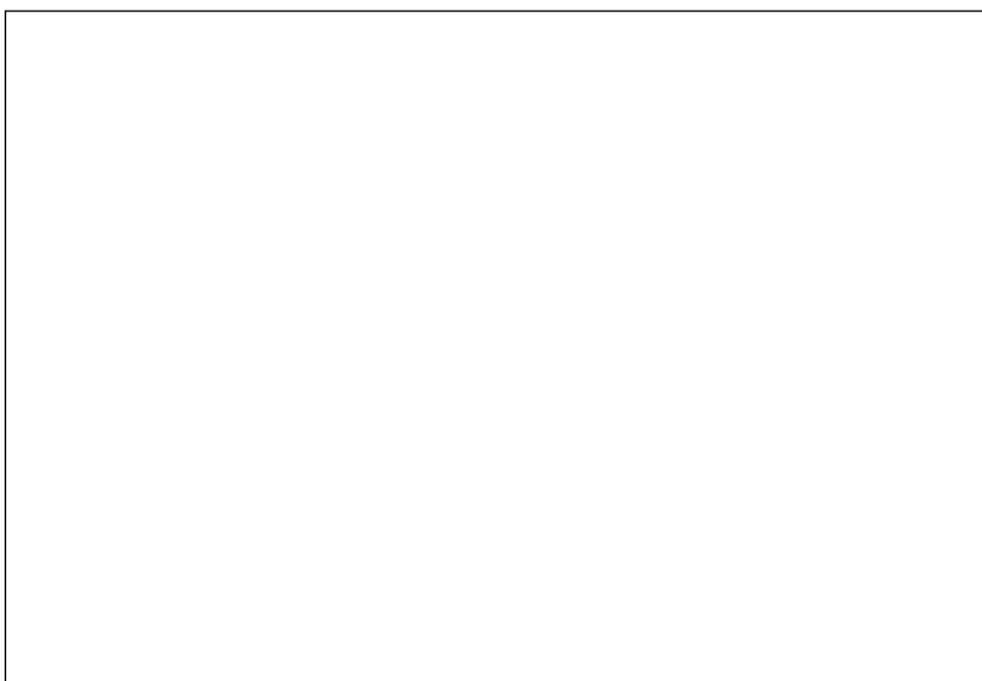
ZUIVEREN, HERSTELLEN EN BEHANDELEN

De ankers zijn van heel hard staal dat ingevreten, poreus en verontreinigd is. Om het te zuiveren wordt het eerst gezandstraald. Daarna volgen de herstelwerkzaamheden en het behandelen. Om het staal te verzinken moet het in zes chemische baden en uiteindelijk een langere tijd in een bad van zink met een temperatuur van 70 graden. In een soort centrifuge wordt het materiaal vervolgens getrommeld. Op deze manier blijven vorm, merktekens en structuur behouden. Ten slotte zorgt een speciale veerkrachtige componenten coating voor een matzwarte kleur.

DANKBAAR WERK

Naast het restaureren van de muurankers en muurplaten herstelde Sjef Vingerhoeds nog het hekwerk, dakgootbeugels, kleine muurankers, het deurbeslag en de vlaggenmast voor de Sint-Pieter.

Sjef: "Het is mooi om samen te werken met andere vaklieden die allemaal dezelfde liefde voor het vak hebben. En natuurlijk is het ook leuk om mooie resultaten te behalen. Het gaat niet alleen om productiewerk. Er komt een heleboel bij kijken. Voorbereidingen zijn belangrijk. Je werkt op zestig meter hoogte waar je te maken hebt met verschillende weersomstandigheden en veiligheidsmaatregelen." Tot nu toe is iedereen buitengewoon tevreden over het werk. Sjef krijgt veel leuke reacties. "Dit kunnen we ons hele leven blijven vertellen", aldus de vakman.

DAVERENDE SLOTACTIE 'OIRSCHOT OMARMT'

Bijna iedere Oirschottenaar kent dat gevoel van trots. Kom je terug van vakantie, dan prijkt daar die machtige toren aan de hemel. Onze toren. De toren die onze verre voorouders keer op keer wisten op te bouwen. Ramp na ramp. Wie kent ze niet, de indrukwekkende foto's en verhalen over de instorting van de toren in 1904 en de beschieting van de kerk in 1944. Keer op keer slaagden de inwoners erin om het geld voor de restauratie bijeen te brengen. De werkgroep Pieterdag vindt dat onze generatie nu aan de beurt is, om Oirschots grootste monument voor de komende 80-100 jaar te behouden. Want het is ons monument. Niet van het bisdom of Rome, maar van de Oirschottenaren.

NOG ANDERHALVE TON NODIG

De stichting Behoud Sint-Pieter Oirschot is sinds 2006 bezig om de financiën voor de restauratie bijeen te brengen. Er zijn diverse subsidies aangevraagd, tientallen fondsen en bedrijven benaderd en ook donateurs aangezocht. Inmiddels is nagenoeg het volledige bedrag van € 4,6 miljoen binnen, maar resteert nog een tekort van ongeveer 1,5 ton. Uit het idee om een diensteneiling te houden – die vorig jaar vanwege de korte voorbereiding niet doorging – is een veel groter en mooier idee ontstaan. Een werkgroep Pieterdag, bestaande uit Hans Latour, Jules Geerlings, Stefan Heijne, Virginie en Rob Janssen, Toon Gloudemans en Nicoline van Tiggelen zet de schouders onder de laatste grote eindsprint: de actie Oirschot Omarmt. Met een daverende slotmanifestatie op 11 september in de pastoriëtuin ...

VEREEUWIG UW NAAM

Op Koninginnedag is de leienactie van start gegaan. Voor het luttele bedrag van € 15,- kan iedereen – groot en klein – een daklei adopteren. U mag hem aan de gladde onderkant signeren met een watervaste viltstift en dan wordt hij na september op het dak van de doopkapel gelegd. De leien hebben een gegarandeerde levensduur van minimaal 80-100 jaar. We doen het dus voor de komende drie generaties! De namen van alle mensen die zo'n lei geadopteerd hebben (maar ook van sponsors, donateurs en mensen die een eigen actie opgezet hebben) komen in een loden koker. Deze wordt in de toren ingemetseld als een soort tijdcapsule. Deze koker is gemaakt en gesponsord door Vingerhoeds Metaal.

DATA LEIENACTIE

Data leienactie

Het adopteren en signeren van een lei kan op de volgende dagen en tijden:

- elke werkdag van 9.00-12.00 uur in het parochiesecretariaat, Nieuwstraat 17 in Oirschot
- elke dinsdagavond van 18.30-19.30 uur in het parochiesecretariaat, Nieuwstraat 17 in Oirschot
- elke zondagmiddag tot en met 5 september van 13.30-16.15 uur achterin de kerk
- zondag 11 september de hele middag en avond in de pastoriëtuin.

Verder gaat de werkgroep met de leien ook naar de bewoners van Zorgcentrum Sint-Joris en de aanleunwoningen.

ZET OOK EEN ACTIE OP!

De werkgroep Pieterdag roept alle kinderen en volwassenen op om zelf een actie te starten om de laatste centen voor de restauratie bijeen te brengen. Bijvoorbeeld samen met klasgenoten, buurtgenoten, clubgenoten, familie of collega's. De opbrengst van uw actie kunt u op 11 september tijdens de grote Pieterdag in de pastoriëtuin bekendmaken.

Als u een actie gaat opzetten, meld het ons via behoud@sintpieteroirschot.nl. Liefst met foto. Dan plaatsen wij het op de vernieuwde website www.sintpieteroirschot.nl. U ontvangt dan ook het logo 'Oirschot Omarmt' dat u bij uw actie kunt gebruiken.

SLOTMANIFESTATIE PIETERDAG OP 11 SEPTEMBER

Op zaterdag 11 september 's middags en 's avonds vindt in de fraaie en sfeervolle pastoriëtuin de slotmanifestatie plaats. Iedereen die een actie heeft gevoerd, kan dit dan melden. Op deze dag kunnen ook leien geadopteerd en gesigneerd worden. Uiteraard vindt ook de geplande diensteneiling plaats en zelfs een internetveiling. Voor de kinderen is van alles te doen. Er is muziek en er zijn voorstellingen van eigen bodem. De ondernemers van de stichting Zomerevenementen Oirschot nemen het horecagedeelte voor hun rekening. Zij werken hier geheel belangeloos aan mee, onder de centrale coördinatie van Rob en Virginie Janssen van Oud Brabant. De programmering van de dag is in handen van Hans Latour. Wilt u een dienst aanbieden voor de veiling of heeft u suggesties, ideeën en vragen, mail ze naar behoud@sintpieteroirschot.nl.

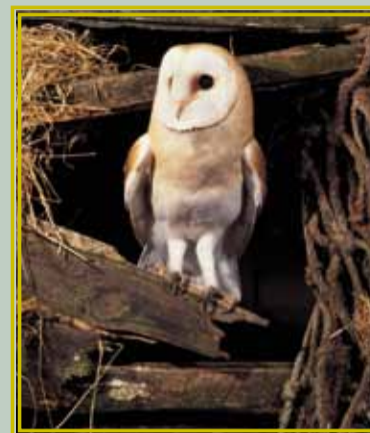
HET LOGO VAN DE ACTIE OIRSCHOT OMARMT IS ONTWERPEN DOOR CRECS CREATIE EN CONCEPT. STUDIO SCHOOT MAAKTE DE SPANDEKLEN EN BANIEREN EN DRUKKERIJ DE CROON VAN HEERBEECK VERZORGDE AL HET DRUKWERK. BINNENKORT IS OOK DE VERNIEUWDE WEBSITE WWW.SINTPIETEROIRSCHOT.NL ONLINE, GEMAAKT DOOR DUALLER. DE STICHTING BEHOUD SINT-PIETER DANKT ALLE BEDRIJVEN VOOR HUN BELANGELOZE INZET VOOR DEZE ACTIE!

ALLERLEI NIEUWS

UILENKAST

Achter een muurluik in het noordertransept – de dwarsbeuk aan de kant van het gemeentehuis – bevond zich jarenlang een uilenkast. Door de felle aanlichting van de kerk maakten de kerkuilen daar al bijna twintig jaar geen gebruik meer van. Toen er een stel kauwen kwam wonen, was de maat vol voor oud-koster Martien van Pinxteren. Hij schoof een daklei voor het gat, zodat de kauwen niet meer binnen konden vliegen. Het gevolg was dat de kast bevolkt werd door een zwerm bijen.

Henk Sterken van de Vogelgroep IVN Oirschot adviseerde het Bouwteam om de kast niet terug te plaatsen. In overleg is besloten om een nieuwe uilenkast achter het dakkapeldeurtje in de hoge koorsluiting aan de kant van De Beurs te plaatsen. De kast heeft een netto opening van 15x15 centimeter. Achter de invliegsluis bevindt zich een kist met twee compartimenten: één voor moeder uil met haar eieren of jongen en één voor het voedsel en het afval. Niet alleen de uilen profiteren van deze uilenkast; door de aanwezigheid van uilen blijven de duiven weg en dat scheelt een hoop vervuiling. En nu maar hopen dat er een goed muizenjaar komt, want dan is de kans groter dat kerkuilen op zoek gaan naar een geschikte broedplaats.

VLEERMUIZENLUIKJES

Ook de vleermuizen krijgen een eigen plekje. De kleine ruitjes in de luiken van de dakkapellen krijgen de vorm van een driepas. Hierdoor kunnen vleermuizen naar binnen. De nieuwe vorm heeft nog een ander voordeel: door betere ventilatie krijgen schimmel en ongedierte geen kans.

SCHADE AAN DE WIJZERPLATEN

Ongetwijfeld heeft u al een paar keer naar de kerktoren gekeken omdat u wilde weten hoe laat het was. Dan is het u opgevallen dat de wijzerplaten aan de toren weer ontbreken. Door nog onbekende oorzaak is in het bladgoud van de wijzerplaten, de haan en de bol aanzienlijke schade ontstaan. Verder bleek op het ijzerwerk van het torenkruis en op de hijsogen van de wijzerplaten roest te zitten. Met een torenkraan zijn op 22 april alle onderdelen tijdelijk van de toren gehaald om ze te onderzoeken en te herstellen. Wordt vervolgd.

PRIJSWINNAARS RABOBANK BEKLIMMEN TOREN

Op 13 april woonden ruim 170 leden van Rabobank Het Groene Woud Zuid een presentatie bij over de restauratie van de Sint-Pieterskerk. Zoals bekend is de Rabobank een van de sponsoren van de restauratie: de bank schonk een bedrag van € 100.000 vanuit het Coöperatiefonds. Via een inspirerende powerpointpresentatie in de kerk kregen de leden op 13 april een kijkje achter de schermen van de restauratie. Ze werden meegenomen in de lange historie van de kerk. Klaas Schoots (directievoerder in opdracht van het kerkbestuur en medewerker Bouwbureau Bisdome Den Bosch) en Bertie Geurts (projectleider van Bouwbedrijf Van Dinther) vertelden vol enthousiasme over het verloop van de restauratie.

Tijdens de bijeenkomst wonnen vijf leden van Rabobank Het Groene Woud Zuid een unieke bezichtiging voor twee personen aan de toren om de restauratiewerkzaamheden van dichtbij te bekijken. Deze beklimming vond zaterdag 17 april plaats onder leiding van Jan Mercx. De prijswinnaars hadden veel

geluk; het was prachtig weer waardoor zij konden genieten van een schitterend uitzicht. Vanaf de toren konden zij zelfs het Provinciehuis in Den Bosch zien staan. De prijswinnaars staan op de foto: Mark en Frank Michielsens, Rien van Aarle en Robert Goutziers, Frank van Osch en Peter Schilders, Jan en Marina Pasmans, Hein van de Schoot en Nol van de Schoot.

COLOFON

Deze restauratiekrant is een uitgave van het bestuur van de Pastorale Eenheid Oirschot-Spoordonk, de stichting Behoud Sint-Pieter Oirschot en het Bouwteam. Deze krant verschijnt gedurende de restauratie tweemaal per jaar en wordt huis-aan-huis verspreid in Oirschot en Spoordonk. Deze uitgave is financieel geheel mogelijk gemaakt door de adverteerders.

Redactie en teksten: Bertie Geurts, Jelke van den Heuvel, Klaas Schoots en Nicoline van Tiggelen (Van Tiggelen Communicatie, eindredactie)
Grote foto voorzijde: James van Leuven
Fotografie: Ferdy Bogaerts, Hans Latour, Henk van Loon, Nely van den Oetelaar, Klaas Schoots, Nicoline van Tiggelen en Sjef Vingerhoeds

Logo Oirschot Omarmt/Pieterdag: CreCs Creatie & Concept

Wilt u een reactie sturen of heeft u een vraag? Stuur een e-mail naar info@vantiggelencommunicatie.nl of schrijf naar: Redactie Restauratiekrant, p/a Snellaertsstraat 11, 5688 CZ Oirschot.

Stichting Behoud Sint-Pieter Oirschot
Banknummer 107324822

Een vraag of reactie?
Stuur een e-mail naar behoud@sintpieteroirschot.nl